

Rapport visitatie

Recreatiegebied Het Twiske

in beheer bij

Recreatie Noord-Holland

22 november 2012

Stichting Groen & Handicap

C.J. van Helteren, secretaris
Reigershof 1 4921 VP Made
cjhelteren01@hetnet.nl

www.natuurzonderdrempels.nl

INHOUD:

1.0 Inleiding	3
1.1 Terminologie	3
1.2 Waarom dient men rekening te houden met bezoekers met een fysieke beperking?.....	3
1.3 Informatie	4
2.0 Projectbeschrijving visitatie Recreatiegebied Het Twiske.....	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Toetsingskader	4
2.3 Het project.....	5
2.4 Standaard toetsingscriteria	5
2.5 Toelichting ten aanzien van criteria en advies.....	6
2.6 Specifieke wensen vanuit Recreatiegebied Het Twiske	6
2.7 <i>Werkwijze visitatie 27-6-2012</i>	6
2.8 <i>Samenstelling van de visitatiegroep</i>	7
3.0 Recreatiegebied Het Twiske	8
3.1 Korte beschrijving	9
3.2 Bereikbaarheid van het gebied:	9
3.3. Wat komt een persoon met een lichamelijke beperking tegen bij de voorbereiding van een bezoek (BTB).....	11
4.0 Algemene Aanbevelingen	12
4.1. Paden.....	12
4.2 Voor blinden en slechtzienden	13
4.3 Rustpunten.....	13
4.4 In relatie met de horeca in en om het park	13
4.5 Keurmerk.....	13
5.0 Recreatiegebied Het Twiske nader beschouwd	14
5.1 Bezoekerscentrum.....	14
5.10 Dag-kampeerterrein.....	19
5.11 Horecavoorzieningen	19
5.12 Zorgboerderij	19
5.2 Twiske Haven	15
5.3 Fiets- en wandelpaden	16
5.4 Zwemgelegenheid.....	16
5.5 Bruggen.....	17
5.6 Honden	17
5.7 Vee-roosters.....	17
5.8 Vissteiger	18
5.9 Avonturenspeelplaats	18
6.0 Colofon:.....	20
Totaal overzicht aanbevelingen	21

1.0 Inleiding

Om ons advies op te stellen hebben wij met ervaringsdeskundigen op het gebied van mobiliteit en met gezichtsbeperkingen over het terrein gewandeld en vooral gelet op (on-) mogelijkheden voor mensen met een lichamelijke beperking.

Relevante aspecten voor mensen met een verstandelijke beperking hebben we niet meegenomen. Dat neemt niet weg dat de reikwijdte van onze adviezen veel verder gaat dan de genoemde groepen mensen met een beperking. Want ook voor bezoekers met jonge kinderen, met kinderwagens, buggy's e.d. hebben zij betekenis.

De ervaringsdeskundigen hebben wij als vrijwilliger(s) en als persoon betrokken bij ons advieswerk. Zij fungeerden voor ons als klankbord en door hen gemaakte opmerkingen en suggesties die wij in het kader van dit advies bruikbaar vonden, hebben we meegenomen in ons advies. Zij zijn dus niet op enigerlei wijze gebonden aan ons advies.

1.1 Terminologie

Diverse termen voor mensen met een lichamelijke beperking worden in de praktijk door elkaar gebruikt. Ook in dit rapport spreken wij over "mensen met een lichamelijke of fysieke beperking". De termen "gehandicapten", "mindervalide" en "invalide" zijn termen die heel veel weerstand oproepen. De afspraak in Nederland is nu om zoveel mogelijk de term "mensen met beperkingen" of "**mensen met fysieke beperkingen**" te gebruiken. In Europese wetgeving wordt de term "gehandicapten" nog wel gebruikt, omdat veel mensen anders niet meer weten waar het over gaat.

1.2 Waarom dient men rekening te houden met bezoekers met een fysieke beperking?

Bezoekers met een fysieke beperking zijn niet anders dan mensen zonder een dergelijk beperking. Zij willen alle aspecten meebeleven welke een informatiecentrum, speel- en ligweiden, natuurspaden of recreatieplas bieden.

Dat wil niet zeggen dat alles volledig toegankelijk en bruikbaar moet zijn. Daar moet natuurlijk wel naar gestreefd worden, maar aan bezoekers met een fysieke beperking zou op bepaalde punten wel extra aandacht besteed kunnen worden, zodat zij het fijn vinden om uw locatie te bezoeken.

Denk bijvoorbeeld aan de expositie, de voorstelling, een lezing, het restaurant. Wij geven U in overweging dat u zich, als niet beperkte, verplaatst in één van de bezoekers met een fysieke beperking en dat U zich afvraagt of datgene wat geboden wordt voldoet aan uw eigen verwachting.

Volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau zijn er in Nederland 500.000 zelfstandig wonenden met een ernstige fysieke beperking en 1 miljoen mensen met een matige beperking. Bij ouderen mag men verwachten dat fysieke beperkingen een grotere rol gaan spelen.

Zo ondervindt de groep van de 65+ tot en met 74-jarigen matige of ernstige beperkingen:

- 8% met zien
- 14% met horen
- 29% met zitten en staan
- 16% met arm of hand
- 23% met lopen

Als gevolg van de toenemende vergrijzing wordt verwacht dat het aantal mensen met een fysieke beperking in de nabije toekomst sterk zal toenemen.

Mensen met een fysieke beperking zijn meestal loyale bezoekers/klanten. Zij keren vaak naar een plek terug wanneer zij ervaren hebben dat die plek goed toegankelijk is. Daarbij zijn zij in beginsel even kapitaalcrachtig als de mensen zonder fysieke beperking(en). De beheerders van recreatiegebieden en de daarbij behorende informatiecentra maar ook de uitbaters van restaurants en andere exploitanten zullen streven naar maximale tevredenheid van alle bezoekers.

1.3 Informatie

Van veel voorzieningen worden er folders, brochures of programmaboekjes voor evenementen uitgegeven. De meeste recreatie- en natuurgebieden hebben een website waar informatie op vermeld wordt. Al deze informatie moet door zoveel mogelijk mensen gelezen of bekeken worden. Voor mensen met een fysieke beperking is het prettig wanneer zij van tevoren alle informatie over de voorziening of het evenement op kunnen zoeken zodat zij niet voor vervelende verrassingen komen te staan. Zij zijn gebaat bij goede en betrouwbare informatie over de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van het te bezoeken natuurgebied of gebouw.

2.0 Projectbeschrijving visitatie Recreatiegebied Het Twiske

2.1 Algemeen

Het Kenniscentrum Groen & Handicap (G&H) biedt vanuit de specifieke deskundigheid op het terrein van BTB (**bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid** van voorzieningen) haar diensten aan ten behoeve van organisaties en instellingen die te maken hebben met voorzieningen die voor allen, dus ook voor mensen met een lichamelijke beperking toegankelijk dienen te zijn. Onder voorzieningen wordt verstaan: natuur- en recreatiegebieden met de daarin gelegen voor publiek toegankelijke faciliteiten. Daarbij adviseert het Kenniscentrum zonder winst oogmerk, op kostenneutrale basis.

2.2 Toetsingskader

De algemene uitgangspunten die het Kenniscentrum als toetsings- en beoordelingskader gebruikt, zijn vastgelegd in haar publicatie "**Samen op Pad**" (zelfstandig & drempelvrij genieten van de natuur)". Deze publicatie is gedigitaliseerd en te raadplegen via de website van Groen & Handicap (www.natuurzonderdrempels.nl) Bij de toetsing en beoordeling van de BTB maakt het Kenniscentrum standaard gebruik van de praktijkervaringen en adviezen van (een) ervaringsdeskundige(n) en haar eigen opgebouwde deskundigheid.

2.3 Het project

In het vervolg op de visitaties die Groen & Handicap in de afgelopen jaren heeft gehouden bij een 10-tal Nationale Parken wil het bestuur nu ook aan de slag met het visiteren van grote recreatiegebieden. Nadat Kenniscentrum Groen & Handicap bij het Overleg Samenwerkingsorganen Openluchtrecreatie (OSO) begin 2012 een voorstel indiende, is door het bestuur van het OSO besloten zes visitaties te willen bekostigen.

Het bestuur van het OSO is met ons van mening dat de BTB van groot maatschappelijk belang is en stimuleert daarom onze werkzaamheden.

2.4 Standaard toetsingscriteria

Daarbij zullen volgens afspraak de standaardcriteria voor beoordeling worden gehanteerd zoals die zijn geformuleerd in de uitgave "Samen op Pad"(minimumeisen):

Het betreft:

- Bereikbare gehandicaptenparkeerplaatsen voor particuliere auto's (zo dicht mogelijk bij in het recreatiegebied aanwezige horeca, of andere publieks-voorzieningen en toegang tot de wandelpaden). Met aandacht voor hoe de voorzieningen per openbaar vervoer bereikbaar zijn.

- Aantrekkelijke paden die geschikt zijn voor rolstoel of rollator e.d. met voorzieningen als bruikbare rustpunten/banken, picknicktafels e.d.
- Het is van belang dat elke horecagelegenheid of publieksvoorziening aan het begin, langs of aan het einde van een wandelroute over een toilet beschikt dat ook voor rolstoelgebruikers geschikt is. Omdat er vaak sprake is van zelfstandige horeca, zou minstens een **inspanningsverplichting** tot het inrichten van een voor rolstoelgebruikers geschikt toilet **in de vergunning** aan de exploitant moeten worden opgenomen.
- Mensen met een fysieke beperking dienen op de website van de terreinbeheerder en exploitanten gemakkelijk en snel de plaats te kunnen vinden waar de voor hen specifieke informatie duidelijk is aangegeven.
- Naast voor iedereen bruikbare voorzieningen is het wenselijk specifieke aanvullende voorzieningen te creëren of te verbeteren voor blinden, slechthorenden, doven en slechthorenden.
- Stel uzelf de vraag of het onderwerp BTB wel voldoende is uitgewerkt in het beheers- en inrichtingsplan van het recreatiegebied.

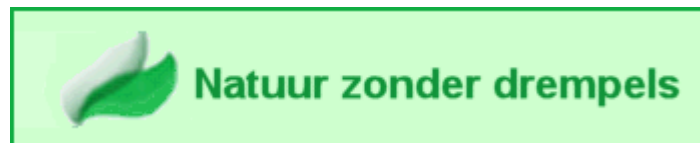
2.5 Toelichting ten aanzien van criteria en advies

Bij de toetsing en beoordeling van de BTB maakt het Kenniscentrum standaard steeds gebruik van de praktijkervaringen en adviezen van (een) ervaringsdeskundige(n). Voorts brengt het Kenniscentrum haar eigen deskundigheid in.

Niet alles kan beschreven en onmiddellijk verbeterd worden. Indien de parkbeheerder het natuurgebied en/of recreatieterrein met een ervaringsdeskundige betreedt krijgt hij/zij inzicht in de obstakels. Omdat er vele -gradaties van- beperkingen zijn en ook veel verschillende hulpmiddelen (van een rollator tot een scootmobiel) zullen sommige obstakels voor bepaalde mensen onneembaar zijn, maar door anderen worden gezien als "uitdaging". De persoon met een beperking (en de eventuele begeleider) wil en kan het best zelf inschatten wat mogelijk en niet mogelijk is. Men kan het nu eenmaal niet iedereen naar de zin maken. Informatie vooraf is daarom essentieel.

Bij verbeteringen geven wij als algemene uitgangspunten mee: maak het veilig en houd het simpel!

Ook bij deze visitatie is gebleken dat (nog) niet alles beschreven kan worden. Niet alleen zijn er vele -gradaties van- beperkingen; ook is iedere situatie verschillend.

2.6 Specifieke wensen vanuit Recreatiegebied Het Twiske

Op verzoek van het Recreatie Noord-Holland zal bij de visitatie aan het recreatiegebied Het Twiske specifiek aandacht worden geschonken aan:

- De bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van voorzieningen voor mensen met een fysieke beperking op het gehele recreatiegebied
- De BTB van het bezoekers/informatiecentrum
- De BTB van het restaurant
- De BTB van de sanitaire voorzieningen in het gebied

2.7 Werkwijze visitatie 22-11-2012

Er werd gestart met een kennismakingsgesprek tussen de beheerders van het recreatiegebied Het Twiske, leden van de visitatiegroep en de aanwezige ervaringsdeskundigen uit de omgeving van het recreatiegebied. Hierbij werd van de zijde van het recreatiegebied een korte inleiding over het gebied en zijn bezoekers gegeven.

Daarna volgde een bezoek aan het gebied en werden een aantal voorzieningen bekeken en getoetst op de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid voor mensen met een lichamelijke beperking. Aan het einde van de middag vond een evaluerend overleg plaats en zijn de afspraken gemaakt over het door Groen & Handicap aan te leveren visitatierapport.

2.8 Samenstelling van de visitatiegroep

Van de zijde van het recreatiegebied Het Twiske waren aanwezig:

- de heer Dick Wals, beheerder van Het Twiske
- de heer Marco Woudstra, assistent-beheerder Het Twiske

Als ervaringsdeskundigen waren aanwezig:

- mevrouw Margriet Heij-Moraal, ervaren scootmobielgebruiker
- de heer Andre Dech, idem en regelmatig bezoeker Het Twiske
- de heer Piet Vonk, idem en regelmatig bezoeker Het Twiske

De visitatiegroep van het Kenniscentrum Groen & Handicap bestond uit

- de heer Ton Kwakkel, bestuurslid Groen & Handicap en eerste rapporteur
- de heer Ing. Job Haug, bouwkundig adviseur en tweede rapporteur
- de heer Kees Kuijken, voorzitter Groen & Handicap

3.0 RECREATIEGEBIED HET TWISKE

1 Bezoekerscentrum/beheersbureau	rietland/moeras/ruigte	↑ ANWB paddenstoel	↓ jachthaven	👤 speelvoorziening
2 Twiske Haven	strand	🍖 barbecuegelegenheid	🚤 kano-overstap-/opstapplaats	🚽 toilet
3 Paviljoen 't Twiske	bebouwing	🚢 botenhelling	🚣 kanoverhuur/start kanoroute	🦅 vogelobservatiepunt
4 Recreatiecentrum Twiske Poort	verharde weg	🌳 bushalte	🏠 kinderboerderij	🚶 startpunt wandelroute
5 Restaurant De Twisker Eetage	(brom)fietspad	🏕️ dagkampeerterrein	🏰 molen	🏄 windsurfgelegenheid
6 Kiosk De Does	fietspad	🤿 duikgelegenheid	🏖️ naaktstrand	🏊 zwemgelegenheid
7 Zorgboerderij Balder	voet-/wandelpad	🚲 fietsknooppunt	🏠 outdoorcentrum	
beplanting	ruiterpad	🐕 honden losloopegebied	🚗 parkeerautomat	
recreatie-/natuurgebied	trimroute	🍽️ horeca	🅅 parkeerplaats	
gras-/weiland	MTB parcours	📍 informatiepunt	🛖 rustpunt	
water	toegang recreatiegebied	♿ invalidevoorziening	🏊 speel-/ligweide	

3.1 Korte beschrijving

Recreatiegebied Het Twiske vindt u ten noorden van Amsterdam tussen Zaandam en Purmerend. Vanaf 1970 is de Twiskepolder (650 ha waarvan 200 ha water) ingericht als openbaar gebied voor dagrecreatie.

De grote plas is ontstaan door zandwinning en op sommige plaatsen wel 30 meter diep.

De rest van het gebied bestaat uit dijken, bosschages en weilanden, waar –grote- grazers (Schotse Hooglanders) het gras kort houden.

In en op de grote waterplas en de vele watergangen, de fiets-, ruiters- en wandelpaden én de weilanden valt veel te doen. Er is een bezoekerscentrum, een botenverhuur, een avonturen- en een waterspeelplaats en een zorgboerderij. Er zijn diverse routes in het gebied gemarkeerd en beschreven op papier en op internet. Er zijn aangepaste toiletten. Verder zijn er kiosken en worden er evenementen (zoals de Twiskemolenloop) gehouden. Jaarlijks komen hier ruim 1.200.000 bezoekers.

Voor fiets en andere kleinere vervoermiddelen zijn er meer ingangen vanuit het omringende gebied. De website van het Twiske geeft informatie over het gebied en de activiteiten. In het zuiden staat de markante Twiskemolen. Het is een rietgedekte watermolen uit 1572, oorspronkelijk uit Barsingerhorn. In 1974 is de molen herbouwd aan de Zuidwestplas. De wateren in de polder hebben geen open verbinding met het omringende Waterland.

3.2 Bereikbaarheid van het gebied

- met het openbaar vervoer:

De afstand tot bushaltes is vrij groot. Vanuit Amsterdam CS en Zaandam CS: kunt u bus 392 (Connexxion) nemen: uitstappen in Oostzaan halte Kolkweg (voor de hoofdingang) of halte Kerkbuurt (voor bezoekerscentrum Het Twiske en Twiske Haven). Vanaf de Kerkbuurt in Oostzaan loopt u in ongeveer 20 minuten naar bezoekerscentrum Het Twiske. Bus 124 (EBS) van Amsterdam CS naar het busstation in Purmerend v.v. rijdt langs de oostkant van Het Twiske.

Voor de vertrektijden wordt u verwezen naar de OV webpagina <http://www.9292.nl/>.

Aanbeveling:

Hoewel de mogelijkheid van een bushalte op de Zuiderlaaik in het zomerseizoen eerder na onderzoek op rendabiliteit niet haalbaar leek, blijft een Ov-halte op de Zuiderlaaik een grote wens.

- per auto of rolstoelbus, parkeren:

Het terrein is goed bereikbaar met de auto. Er zijn gehandicaptenparkeerplaatsen, maar een verwijzing op de bewegwijzering ontbreekt. Op de plattegrond zijn de gehandicaptenparkeerplaatsen ook niet aangegeven.

Aanbeveling:

Zorg dat er bij elke ingang (voor auto's) en bij elke voorziening (bezoekerscentrum, horecagelegenheden, haven en zorgboerderij) meerdere gehandicaptenparkeerplaatsen zijn. Deze parkeerplaatsen moeten van een afstand vanaf de openbare weg goed zichtbaar en herkenbaar zijn. Belangrijk is ook dat er een zij-markering is aangebracht, zodat er altijd voldoende ruimte is voor in- en uitstappen of overstappen in de rolstoel.

- per fiets:

Mensen met een visuele beperking maken vaak gebruik van de tandem. Ook wordt er steeds vaker gebruik gemaakt van drie of vierwielers, met name bij verstandelijk gehandicapten.

Aanbeveling:

Zorg dat alle ingangen ruim genoeg zijn voor mensen die gebruik maken van een tandem. Zorg dat de toegangen naar de zorgboerderij ook ruim genoeg zijn voor brede fietsen.

- voor rolstoel en scootmobielgebruikers:

Het Twiske is via verschillende ingangen bereikbaar.

De Lange Jap

Polderweg (visplaats)

Het Luijendijkje (N) (fietsingang)

Zuiderlaaik (80 % bezoekers)

Twiskeweg (oa sportvelden), (de fietssluis op gemeentegrond is niet voor iedere scootmobiel bruikbaar)

Etensroer (fiets richting Zaandijk)

Het Luijendijkje (Z) (fiets en voetgangers)

Marsenweg (zeer steile brug voor voetgangers)

De ingang Marsenweg is door het hoogheemraadschap voorzien van een overgang over het water waar hoge boten onder door moeten kunnen varen. Door de steile en hoge helling is deze overgang ongeschikt voor mensen met rollators en rolstoelen. Omdat deze ingang de verbinding van het Twiske met Landsmeer vormt is het voor de inwoners van Landsmeer wenselijk dat er sprake is van een goed toegankelijke voorziening.

De scootmobielgebruikers geven aan dat de fietssluis op de Twiskeweg een belemmering vormt om het gebied te bezoeken.

Aanbeveling:

Beweeg de gemeente tot maatregelen die tot doel hebben dat de fietssluis geen belemmering meer vormt voor scootmobielen.

3.3 Wat komt een persoon met een fysieke beperking tegen bij de voorbereiding van een bezoek aan Het Twiske (BTB)

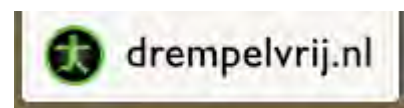
- via internet:

Op de website <http://www.hettwiske.nl/> vindt men beperkte informatie over wat Het Twiske te bieden heeft en in het bijzonder voor mensen met een beperking (gehandicapten, ouderen enz). Een goede digitale kaart met een overzicht van alle voorzieningen ontbreekt.

Voor mensen met beperkingen ontbreekt een overzicht van de mogelijkheden die het Twiske hun biedt. Via de website krijgt men de indruk dat er helemaal geen voorzieningen zijn voor mensen met beperkingen. Dit is geheel in tegenstelling met de hoeveelheid mogelijkheden die Het Twiske te bieden heeft.

Aanbevelingen:

Laat de website toetsen op toegankelijkheid (bruikbaarheid) voor blinden en slechtzienden en pas de website zo nodig aan (zie www.accessibility.nl en www.drempelvrij.nl)

Geef informatie op website en kaarten. Voor de doelgroep mensen met beperkingen is het van belang dat zij goed geïnformeerd worden welke voorzieningen aanwezig zijn. Neem bij schriftelijke informatie een apart stukje over voorzieningen voor mensen met een beperking op en geef die op alle kaarten met duidelijke pictogrammen aan.

Dit geldt voor alle informatie kanalen. Informatie over toegankelijkheid en bruikbaarheid moet inclusief in alle informatiekanalen worden opgenomen. Afhankelijk van het doel van de informatie kan de toegankelijkheidsinformatie eenvoudig met pictogrammen worden opgenomen of uitgebreid door ervaringsdeskundigen worden beschreven (denk aan de ervaring van de scootmobielgebruikers over de paden en de ervaring van de visplaats). Zo kan er over elke plek die geschikt is voor de doelgroep een korte ervaring worden beschreven door de gebruikers zelf.

Geef op alle plattegronden en kaarten aan:

- de gehandicaptenparkeerplaatsen
- de geschikte entrees
- welke paden geschikt zijn voor rolstoelen en scootmobielen
- Vermeld waar rondjes met de rollator gelopen en met de rolstoel of met een scootmobiel gereden kunnen worden.
- Toegankelijke horecagelegenheden
- Toegankelijke visgelegenheden
- Rolstoeltoegankelijke toiletten

- via Informatiepanelen

Wij hebben enkele informatiepanelen gezien en wij hebben geconstateerd dat deze panelen leesbaar zijn voor iedereen.

Aanbevelingen:

Breng een informatiebord altijd direct langs het pad aan. Zorg dat het informatiebord niet te hoog hangt en de aanwezige informatie duidelijk leesbaar is voor mensen in een rolstoel of mensen met een visuele beperking.

Plattegrond voor blinden en slechtzienenden

G&H adviseert om een reliëf plattegrond (3 dimensionaal en dus voelbaar) te maken en deze beschikbaar te stellen (bij een horecagelegenheid en/of het bezoekerscentrum).

Daarnaast zou een reliëf plattegrond langs het pad permanent kunnen worden opgesteld met 2 doelen. Ten eerste een plattegrond voor blinden om zich te oriënteren. En ten tweede een plattegrond om mensen zonder beperking te laten ervaren hoe blinden zich oriënteren. Er zou zelfs een spelelement met een opdracht van gemaakt kunnen worden.

4.0 Algemene Aanbevelingen

4.1. Paden

Breng bij voorkeur bij iedere toegang tot het park een rolstoeltoegankelijke route aan, die aan de volgende eisen voldoet:

- tussen de 600 a 1500 m lang,
- goed berijdbaar (zonder kuilen en hobbels),
- voldoende breed, zodat iemand naast de rollatorgebruiker of de rolstoel kan lopen (minimaal 2 meter breed)
- bij voorkeur geen hellingen voor rolstoeler of mensen die slecht ter been zijn

Voorzie dit berijdbare pad van zitgelegenheden die direct aansluiten op de verharding, zodat een rollatorgebruiker niet over mul zand of gras hoeft te rijden en een rolstoelgebruiker naast de bank kan plaats nemen.

Dus niet zo!

Neem dit pad (met informatie over de lengte) in alle informatie brochures op als een gewoon wandelpad dat ook geschikt is voor rolstoelen en kinderwagens. De term **'familiepad'** zou ook gebruikt kunnen worden, om stigmatisering te voorkomen, hoewel zo'n term de echte natuurliefhebbers misschien afschrikt. Voor de ontwerpcriteria verwijzen we naar het **SOP** ('Ontwerprichtlijnen van wandelroutes per doelgroep' www.natuurzonderdrempels.nl/nzd/)

Wanneer een route wordt aangeduid als 'rolstoeltoegankelijk' dan moet dit een vlakke route zijn zonder obstakels. Bij zo'n route mag het rolstoelsymbool gebruikt worden.

Een 'avontuurlijke rolstoelroute' zou op plattegronden als een gewone route aangegeven kunnen worden, waarbij in het colofon wordt aangegeven dat deze in beperkte mate geschikt is voor rolstoelgebruikers. Ontwerpcriteria voor een 'avontuurlijke rolstoelroute' zijn lastig te definiëren. De berijdbaarheid is afhankelijk van de obstakels, het materiaal van de paden, het jaargetijde, of er wel of niet gemaaid is enz. Het belangrijkste criterium is dat het wel op een redelijke manier mogelijk moet zijn. Dit kan men alleen proefondervindelijk vast stellen.

In dit verband kan gedacht worden aan het door de terreinbeheerder of vrijwilligers (gidsen) laten afleggen van de route in een handbewogen rolstoel, waarbij de rolstoel deels door iemand wordt voortgeduwd. Zowel de rolstoelgebruiker als de duwer moet dan beoordelen of deze route in alle redelijkheid veilig genoeg en goed berijdbaar is.

4.2 Voor blinden en slechtzienden

Op dit moment zijn er in Nederland naar schatting ongeveer 350.000 blinde en slechtziende mensen. Het gaat hierbij om 300.000 slechtzienden en 50.000 blinden. Mede door de vergrijzing, wordt in de komende jaren een stijging van 35 procent verwacht. Dit heeft tot gevolg dat er in 2020 440.000 blinde en slechtziende mensen in Nederland zullen zijn. Meer dan 85% van hen is 50 jaar of ouder.

Pas vooral paden toe die van zichzelf een natuurlijke gidslijn met de omgeving vormen. Een natuurlijke gidslijn is een lijn die wordt gevormd door de omgeving die een blinde met de voeten of de taststok kan volgen. Denk aan een verhard voetpad langs een grasstrook. Je voelt wanneer je van het pad loopt en wanneer een blinde met de taststok regelmatig tikt hoort hij duidelijk verschil. Afhankelijk van de omgeving kunnen half verharde paden ook natuurlijke gidslijnen vormen.

Geef duidelijk aan wanneer voetpaden gevaarlijke wegen kruisen. Voetpaden dienen bij kruising met rijbanen en fietspaden over de volle breedte voorzien te worden van een 0,6 meter brede waarschuwingsstrook van witte of gele noppen-tegels.

Geef (IVN)-gidsen een aanvullende opleiding voor begeleiding van blinden en slechtzienden.

4.3 Rustpunten

Zorg dat rustpunten een interessant uitzicht hebben en bereikbaar zijn voor rolstoelgebruikers en pas rolstoeltoegankelijke picknicktafels toe. Zie bijvoorbeeld:

<http://www.vondeltuinmeubelen.nl/picknicktafels.html>

<http://www.degroenetafel.nl>

4.4 In relatie met de horeca in en om het park

Geef in brochures en op plattegronden informatie over de toegankelijkheid van horecagelegenheden binnen en in de nabijheid van het park. Het is belangrijk om te weten of een rolstoel binnen kan komen en of er een rolstoeltoegankelijk toilet is.

4.5 Keurmerk

Er zijn geen keurmerken waarmee de kwaliteit van het gebied kan worden aangegeven. Bij de Internationale Toegankelijkheids Symbool (ITS-) keuringen gaat het om afzonderlijke gebouwen, objecten, evenementen en openbaar vervoer.

Wanneer er beschreven en gemarkeerde rolstoeltoegankelijke wandelroutes zijn kunnen deze worden opgenomen op de website www.natuurzonderdrempels.nl.

5.0 Recreatiegebied Het Twiske nader beschouwd

5.1 Bezoekerscentrum

Bij het bezoekerscentrum ontbreekt een afzonderlijke gehandicaptenparkeerplaats.

Aanbeveling

Breng bij het bezoekerscentrum minstens één gehandicaptenparkeerplaats aan.
Bij voorkeur direct bij het toegangspad en het informatiebord.

Entree

De entree is voorzien van een deur met een drempel (houten onderdorpel) welke wordt overbrugd met een metalen helling. Voor de entree is een kunstwerk. Het kunstwerk is via een verharding bereikbaar. Door de omvang van het kunstwerk is het betastbaar voor mensen met een visuele beperking.

Aanbeveling

Misschien is het aardig om in tekst en in braille iets meer informatie te geven over dit kunstwerk.

Informatiepaneel

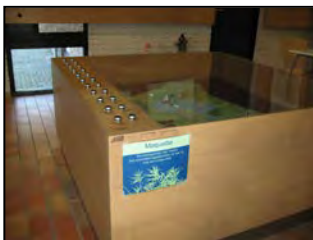
Voor het bezoekerscentrum is een digitaal informatiepaneel aangebracht. Dit paneel is niet bruikbaar en niet zichtbaar voor kleine mensen en voor rolstoelgebruikers.

Aanbeveling

Verplaats dit paneel zodat het bruikbaar is voor iedereen.

Expositieruimte

De expositieruimte is goed toegankelijk. De expositie is gedeeltelijk geschikt voor kleine mensen en rolstoelgebruikers. Een aantal objecten is voorzien van hoge knoppen die alleen via een trapje bereikbaar zijn. Er is een object met knoppen aan de bovenzijde waarvan de teksten niet leesbaar zijn voor kleine mensen en rolstoelgebruikers.

Er is één object dat voor iedereen wel goed zichtbaar en tastbaar is.

Aanbeveling

Houdt bij de inrichting van een volgende expositie rekening met een goede bereikbaarheid, bruikbaarheid en leesbaarheid voor alle doelgroepen. Van kinderen, rolstoelgebruiker tot lange mensen.

5.2 Twiske Haven

De Twiske Haven wordt door een ondernemer geëxploiteerd. Er is een verhuur van diverse typen (kleine) boten. De haven is voorzien van een parkeerterrein met gehandicaptenparkeerplaats. Het toegangspad is vlak bestraat.

De steiger naar de kano-aanlegplaatsen is vlak, bereikbaar en ook berijdbaar door rolstoelen en scootmobielen.

De steiger naar de boten is smal en er ontbreekt een afrijbeveiliging.

Deze steiger is ongeschikt voor rolstoelen en scootmobielen.

Bij de haven zijn toiletten voor dames en heren en een rolstoeltoegankelijk toilet.

Bij de haven is een restaurant dat zomers een terras heeft. De entree van het restaurant heeft een drempel van ca 10 cm.

Vanaf de haven is een aansluitend pad dat versperd wordt door een hekwerk.

Aanbeveling

Gebruikswaarde voor de bezoekers en omzet voor de ondernemer zijn gebaat bij het in de vaart nemen van een boot die toegankelijk is voor een (of meer) rolstoelen/scootmobielen. Een voorbeeld daarvan bevindt zich bij het bezoekerscentrum van het IJperveld (Noord-Hollands Landschap). Misschien is het mogelijk om een deel van de steiger te voorzien van een afrijbeveiliging, zoals bij andere steigers op het terrein (zie voorbeeld hiernaast).

Geef de aanwezigheid van het rolstoeltoegankelijk toilet aan op de website, in brochures en op alle plattegronden.

Voorzie de drempel van een permanente dorpeloploop (zie voorbeeld).

Zorg dat het pad vanaf de haven goed bereikbaar is voor rolstoel en scootmobielgebruikers (ook wanneer er fietsen geparkeerd worden).

5.3 Fiets- en wandelpaden

Op de plattegrond die beschikbaar is bij het bezoekerscentrum staat niet duidelijk aangegeven welke paden rolstoeltoegankelijk zijn. In elk geval zijn alle fietspaden goed berijdbaar (asfalt). Deze paden zijn kronkelend in het gebied aangebracht en wij kregen tijdens de visitatie de indruk dat de drukte en snelheid van de fietsers in dit gebied meevalt, zodat deze paden ook bijzonder geschikt zijn voor gebruikers van een rollator, rolstoel of scootmobiel. Deze paden zijn in principe ook geschikt voor mensen met een visuele beperking. De paden zijn goed zichtbaar en het pad vormt een natuurlijke gidslijn die ook voor blinden zelfstandig te volgen is.

Een deel van het terrein bestaat uit half verharde paden waarvan een deel met gras begroeid is. Alleen de paden die volledig als pad herkenbaar zijn en vlak (zonder hobbels) berijdbaar zijn, zijn geschikt voor gebruikers van een rollator, rolstoel of scootmobiel. Wanneer mensen met beperkingen gebruik maken van paden die niet als pad herkenbaar zijn kan men stellen dat zij dit op eigen verantwoording doen.

Aanbeveling

Stel een goede kaart via de website beschikbaar, zodat men zich vooraf kan oriënteren. Geef op deze kaart helder aan welke paden en welke ingangen van het terrein ook geschikt zijn voor rolstoelgebruikers.

Ontwikkel vanaf de 2 hoofdparkeerplaatsen een aardige bewegwijzerde wandeling, bij voorkeur een rondje, welke geschikt is voor onder andere rolstoelgebruikers (familiepad). Denk aan een pad tussen 600 en 1500 meter lengte.

5.4 Zwemgelegenheid

Het terrein is voorzien van een aantal zandstranden.

Deze stranden zijn ongeschikt voor mensen met een rollator, rolstoel of scootmobiel. Een groot deel van de bezoekers bestaat uit families met kinderen en volwassenen, waaronder zich ouderen en gehandicapten bevinden.

Aanbeveling

De bereikbaarheid van het water is moeilijk te realiseren, maar veel mensen willen wel bij elkaar zitten. Dat kan wanneer een verharding/halfverharding aansluit op het zandstrand. Op sommige plaatsen moet dit eenvoudig gerealiseerd kunnen worden. Denk aan een versteviging van de ondergrond met kunststof honingraatplaten (bijvoorbeeld Nidaplast).

Bij de zwemgelegenheid is een toiletgebouw met een rolstoeltoegankelijk toilet. Op de foto is te zien dat de rechterbeugel naast het toilet is afgebroken.

Vervang deze beugel door een nieuwe opklapbare beugel.

5.5 Bruggen

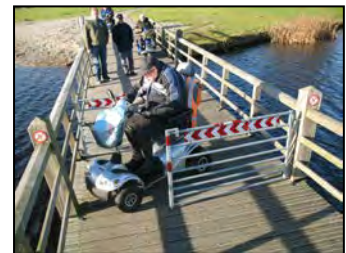
Door lokale verzakkingen sluiten een aantal voetpaden niet goed aan op de brughoofden.

Enkele bruggen zijn voorzien van fietssluzen om brommers te weren en om als snelheidsremmers. De sluzen staan ver uit elkaar en de meeste rolstoelen en scootmobielen kunnen deze sluzen passeren.

Aanbeveling

Herbestraat de aansluitingen en loop deze aansluitingen minstens één maal per jaar na. Sommige bruggen zijn voorzien van Stelconplaten. Dit is een goede voorziening.

Om het de mensen met een handicap makkelijker te maken zouden wij graag zien dat de ruimte tussen de hekwerken nog groter wordt. Om toch een hindernis voor bromfietzers te blijven zou er een extra hek geplaatst kunnen worden, zodat er echt sprake is van een slalom.

5.6 Honden

Voor hondenbezitters is het belangrijk om te weten waar honden aangeliend of vrij mogen lopen.

Veel mensen met een visuele beperking hebben honden en ook voor hen is het van belang om deze informatie terug te kunnen vinden.

Aanbeveling

Geef op de website en op plattegronden duidelijk aan waar honden zijn toegestaan en waar zij aangeliend of vrij mogen lopen.

5.7 Vee-roosters

Eén van de ervaringsdeskundigen gaf tijdens het bezoek aan dat de vee-roosters voor mensen met een rollator, rolstoel of scootmobiel erg hobbelig zijn.

Aanbeveling

Het is goed om na te gaan welke vee-roosters de meeste problemen geven en om deze te vervangen door roosters met een vlakke afwerking.

5.8 Vissteiger

De visplaatsen die ook bruikbaar zijn door rolstoel- en scootmobielgebruikers worden aangegeven op de plattegrond. Het toegangspad was tijdens het bezoek glad door modder.

De visplaatsen zijn omgeven door een hekwerk dat ca 40 cm hoog is. Het is belangrijk dat iemand tot bij de waterkant kan rijden, maar er moet ook worden voorkomen dat iemand

pardoes het water in kan rijden. Daarom dient de visplaats voorzien te zijn van een verharding of een halfverharding en dient er een afrijbeveiliging aanwezig te zijn.

Bij de visplaats is een toiletgebouw met een rolstoeltoegankelijk toilet. Dit toilet is goed bruikbaar en heeft geen drempel bij de toegangsdeur !

Aanbeveling

Maak de toegangspaden schoon.

In de huidige situatie is het hekwerk aan de zijkant en aan de achterkant overbodig en zou dit verwijderd mogen worden.

5.9 Avonturenspeelplaats

De avonturenspeelplaats is beperkt toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

Het middenpad over de houtsnippers is enigszins berijdbaar en de dijk rondom het terrein heeft een fundatie en is daardoor berijdbaar.

Veel rolstoelgebruikers zullen niet direct in de gaten hebben dat de dijk berijdbaar is.

Aanbeveling

Neem op de website een paragraaf op over de avonturenspeelplaats met een ervaring van een rolstoelgebruiker. Daarin kan worden aangegeven dat de dijk met wat hobbels redelijk berijdbaar is.

5.10 Dag-kampeerterrein

Het dag-kampeerterrein is bereikbaar door auto's en dus ook geschikt voor rollator, rolstoel en scootmobielgebruikers.

Er is een toiletgebouw met aan de achterzijde een rolstoel-toegankelijk toilet.

Er wordt nauwelijks bekendheid aan het bestaan van dit toilet gegeven.

Het toegangspad naar het toiletgebouw is parabolisch aangebracht en heeft daardoor een steile helling.

De aansluiting van het pad met de bestrating rond het toiletgebouw heeft een drempel.

Waarschijnlijk wordt dit toilet nooit gebruikt.

Aanbeveling

Breng aan de voorzijde van het gebouw een verwijzing aan naar het rolstoeltoegankelijk toilet.

Geef de aanwezigheid van dit toilet aan op de website en op alle plattegronden.

Vul de halfverharding aan en zorg dat de bestrating in één rechte helling oploopt zonder drempels.

5.11 Horecavoorzieningen

Op het terrein zijn meerdere horecavoorzieningen.

Aanbeveling

Geef op de website in brochures en op alle plattegronden aan welke horecavoorzieningen toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers.

5.12 Zorgboerderij

Op het terrein is een zorgboerderij.

Men kan verwachten dat naast de beperkingen van de bezoekers (waar men automatisch al rekening mee houdt) het vaak zal voorkomen dat meervoudig gehandicapte bezoekers (bijvoorbeeld van dezelfde instelling) de boerderij als uitje zullen bezoeken.

Aanbeveling

Vraag bij de instelling extra aandacht voor inclusief beleid.

Schenk aandacht aan:

- de toegankelijkheid van de toegangswegen van het terrein (Twiske).
- Gehandicaptenparkeerplaats vlak bij de boerderij.
- Dat alle ruimten (stallen, horeca, toiletten en ook de huiskamer en zelfs de eigen kamers van de bewoners) bereikbaar en toegankelijk zijn. Vaak wordt het aspect toegankelijkheid onderschat en ontnemt de architect op voorhand de mogelijkheid van het gebruik van voorzieningen (meer informatie bij www.batutrecht.nl).

6.0 Colofon

Het rapport **visitatie Recreatiegebied Het Twiske**, waarbij het project op bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van voorzieningen en informatie ten behoeve van mensen met een lichamelijke beperking is onderzocht is een uitgave van **het Kenniscentrum Groen en Handicap** en is samengesteld door:

Ton Kwakkel, rapporteur van Kenniscentrum Groen & Handicap

met bijdragen van:

Job Haug en Kees Kuijken van Kenniscentrum Groen en Handicap.

Dit verslag is met de grootst mogelijke zorg samengesteld.

Het Kenniscentrum Groen & Handicap aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade die uit de uitvoering van de in het rapport vermelde aanbevelingen voortvloeit.

Copyright:

Kenniscentrum Groen & Handicap wordt financieel gesteund door

Totaal overzicht aanbevelingen

Bereikbaarheid van het gebied

- met het openbaar vervoer:

Onderzoek de mogelijkheid van een bushalte op de Zuiderlaak in het zomerseizoen.

- per auto of rolstoelbus, parkeren:

Zorg dat er bij elke ingang (voor auto's) en bij elke voorziening (bezoekerscentrum, horecagelegenheden, haven en zorgboerderij) meerdere gehandicaptenparkeerplaatsen zijn. Deze parkeerplaatsen moeten van een afstand vanaf de openbare weg goed zichtbaar en herkenbaar zijn. Belangrijk is ook dat er een zij-markering is aangebracht, zodat er altijd voldoende ruimte is voor in- en uitstappen of overstappen in de rolstoel.

- per fiets:

Zorg dat alle ingangen ruim genoeg zijn voor mensen die gebruik maken van een tandem. Zorg dat de toegangen naar de zorgboerderij ook ruim genoeg zijn voor brede fietsen.

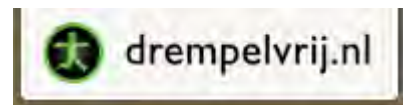
- voor rolstoel en scootmobielgebruikers:

Beweeg de gemeente tot maatregelen die tot doel hebben dat de fietssluis geen belemmering meer vormt voor scootmobielen.

Wat komt een persoon met een fysieke beperking tegen bij de voorbereiding van een bezoek (BTB)

- via internet:

Laat de website toetsen op toegankelijkheid (bruikbaarheid) voor blinden en slechtzienden en pas de website zo nodig aan (zie www.accessibility.nl en www.drempelvrij.nl)

Geef informatie op website en kaarten. Voor de doelgroep mensen met beperkingen is het van belang dat zij goed geïnformeerd worden welke voorzieningen aanwezig zijn. Neem bij schriftelijke informatie een apart stukje over voorzieningen voor mensen met een beperking op en geef die op alle kaarten met duidelijke pictogrammen aan.

Dit geldt voor alle informatie kanalen. Informatie over toegankelijkheid en bruikbaarheid moet inclusief in alle informatiekanalen worden opgenomen. Afhankelijk van het doel van de informatie kan de toegankelijkheidsinformatie eenvoudig met pictogrammen worden opgenomen of uitgebreid door ervaringsdeskundigen worden beschreven (denk aan de ervaring van de scootmobielgebruikers over de paden en de ervaring van de visplaats). Zo kan er over elke plek die geschikt is voor de doelgroep een korte ervaring worden beschreven door de gebruikers zelf.

Geef op alle plattegronden en kaarten aan:

- de gehandicaptenparkeerplaatsen
- de geschikte entrees
- welke paden geschikt zijn voor rolstoelen en scootmobielen
- Vermeld waar rondjes met de rollator gelopen en met de rolstoel of met een scootmobiel gereden kunnen worden.
- Toegankelijke horecagelegenheden
- Toegankelijke visgelegenheden
- Rolstoeltoegankelijke toiletten

- via informatiepanelen:

Breng een informatiebord altijd direct langs het pad aan. Zorg dat het informatiebord niet te hoog hangt en de aanwezige informatie duidelijk leesbaar is voor mensen in een rolstoel of mensen met een visuele beperking

Bezoekerscentrum

Breng bij het bezoekerscentrum minstens één gehandicaptenparkeerplaats aan. Bij voorkeur direct bij het toegangspad en het informatiebord.

Entree

Misschien is het aardig om in tekst en in braille iets meer informatie te geven over dit kunstwerk.

Informatiepaneel

Verplaats dit paneel zodat het bruikbaar is voor iedereen.

Expositieruimte

Houdt bij de inrichting van een volgende expositie rekening met een goede bereikbaarheid, bruikbaarheid en leesbaarheid voor alle doelgroepen. Van kinderen, rolstoelgebruiker tot lange mensen.

Twiske Haven

Misschien is het mogelijk om een deel van de steiger te voorzien van een afrijbeveiliging, zoals bij andere steigers op het terrein (zie voorbeeld hiernaast).

Geef de aanwezigheid van het rolstoeltoegankelijk toilet aan op de website, in brochures en op alle plattegronden.

Voorzie de drempel van een permanente dorpeloploop (zie voorbeeld).

Zorg dat het pad vanaf de haven goed bereikbaar is voor rolstoel en scootmobielgebruikers (ook wanneer er fietsen geparkeerd worden).

Fiets- en wandelpaden

Stel een goede kaart via de website beschikbaar, zodat men zich vooraf kan oriënteren. Geef op deze kaart helder aan welke paden en welke ingangen van het terrein ook geschikt zijn voor rolstoelgebruikers.

Ontwikkel vanaf de 2 hoofdparkeerplaatsen een aardige bewegwijzerde wandeling, bij voorkeur een rondje, welke geschikt is voor onder andere rolstoelgebruikers (familiepad). Denk aan een pad tussen 1 en de 4 km lengte.

Zwemgelegenheid

De bereikbaarheid van het water is moeilijk te realiseren, maar veel mensen willen wel bij elkaar zitten. Dat kan wanneer een verharding/halfverharding aansluit op het zandstrand. Op sommige plaatsen moet dit eenvoudig gerealiseerd kunnen worden. Denk aan een versteviging van de ondergrond met kunststof honingraatplaten (bijvoorbeeld Nidaplast). Bij de zwemgelegenheid is een toiletgebouw met een rolstoeltoegankelijk toilet. De rechterbeugel naast het toilet is afgebroken. Vervang deze beugel door een nieuwe opklapbare beugel.

Avonturenspeelplaats

Neem op de website een paragraaf op over de avonturen-speelplaats met een ervaring van een rolstoelgebruiker. Daarin kan worden aangegeven dat de dijk met wat hobbels redelijk berijdbaar is.

Dag-kampeerterrein

Breng aan de voorzijde van het toiletgebouw een verwijzing aan naar het rolstoeltoegankelijk toilet.

Geef de aanwezigheid van dit toilet aan op de website en op alle plattegronden.

Vul de halfverharding aan en zorg dat de bestrating in één rechte helling oploopt zonder drempels.

Horecavoorzieningen

Geef op de website in brochures en op alle plattegronden aan welk horecavoorzieningen toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers.

Zorgboerderij

Vraag bij de instelling extra aandacht voor inclusief beleid.

Schenk aandacht aan:

- de toegankelijkheid van de toegangswegen van het terrein (Twise).
- Gehandicaptenparkeerplaats vlak bij de boerderij.
- Dat alle ruimten (stallen, horeca, toiletten en ook de huiskamer en zelfs de eigen kamers van de bewoners) bereikbaar en toegankelijk zijn. Vaak wordt het aspect toegankelijkheid onderschat en ontleemt de architect op voorhand de mogelijkheid van het gebruik van voorzieningen (meer informatie bij www.batutrecht.nl).